

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

Subkultura punk na Rakovnicku

Bakalářská práce

Autor práce: Simona Kuchárová
Studijní program: Rehabilitace
Studijní obor: Prevence a rehabilitace sociální patologie
Vedoucí práce: Mgr. Josef Hošek

Datum odevzdání práce: 17. 8. 2012

ABSTRAKT

Bakalářská práce s názvem Subkultura punk na Rakovnicku se zabývá popisem této subkultury a také problematikou, která s touto subkulturou souvisí. Do té lze zahrnout zejména negativistický postoj většinové společnosti, který pramení z odlišného vzhledu a filosofie jejích příslušníků. Punková subkultura je jednou z nejvýraznějších subkultur. Vznikla v 70. letech 20. století ve Velké Británii jako protest proti tehdejšímu politickému systému a sociálním problémům. Ovšem kořeny její filosofie jsou příslušníky této subkultury zachovávány dodnes.

Práce se v teoretické části zaměřuje na vymezení pojmu subkultura, její funkci ve společnosti a na základní znaky, kterými se vyznačuje. Tato část se dále zabývá definicí punku. Popisuje nejen znaky typické pro příslušníky této subkultury, ale také hudbu, se kterou je spojen specifický tanec zvaný pogo. Důležitým tématem práce je také vývoj tohoto směru jak ve světě, tak v Československu. Současně také informuje o významných rakovnických punkových kapelách.

Cílem práce je zmapování situace punkové subkultury na Rakovnicku a zmapování aktivit a životní filosofie těchto příslušníků. Těmto cílům se věnuje praktická část bakalářské práce. Tato část se dále zabývá vlastním výzkumem a následným diskutováním zjištěných výsledků s názory jiných autorů.

Výzkum byl prováděn kvalitativně metodou dotazování formou polostrukturovaného rozhovoru. Výzkumný soubor byl vybrán na základě techniky snowball. Kvótou pro výběr vzorku se stalo místo bydliště, tedy okres Rakovník. Na základě těchto výsledků byly stanoveny hypotézy, které mimo jiné vypovídají i o tom, jak se dnešní punkeři oprostili od radikálních hnutí. Tyto výsledky ovšem nelze vzhledem k malé lokalitě generalizovat.

ABSTRACT

The thesis *Punk Subculture in the Region Rakovnicko* inquires into the description of this subculture as well as the issues connected with it. That can be particularly the negative attitude of the wider society, stemming from the different appearance and philosophy of its members. The punk subculture is considered one of the most pronounced subcultures. Its birth can be traced back to the 1970's Great Britain, where it formed as a protest against the political system and social problems. Still, its philosophical roots have been preserved until today by the members of this subculture.

The theoretical part of this work focuses on the definition of the word subculture, its function in the society and the basic features, which are characteristic of it. Furthermore it deals with the definition of punk. Not only does it describe the typical characteristics of the adherents of this subculture, but also the music, with which the specific dance pogo is connected. Another important topic of this work is the evolution of this movement both around the world and in Czechoslovakia. At the same time it provides information on significant punk music bands based around Rakovník.

The aim of the thesis is to map out the situation of the punk subculture in the Rakovník region as well as its members' activities and philosophy of life. These aims will be addressed in the practical part of this work, as will also be an independently carried out research and subsequent discussion of its results against the opinions of other authors.

The method of research was qualitative and took the form of semi-structured interviews. The research subjects were chosen based on the snowball sampling technique. The quota for sampling became the place of residence, and hence the Rakovník region. Based on these results were drawn hypotheses, which above all show how today's punks tore themselves away from radical movements. It is however not possible to generalize those results, owing to the small area they were drawn from.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 13. srpna 2012

.....
Simona Kuchárová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu Mgr. Josefu Hoškovi za jeho cenné rady a připomínky při zpracování této práce.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 SOUČASNÝ STAV.....	10
1.1 Subkultura.....	10
1.1.1 Definice subkultury	10
1.1.2 Funkce subkultury	11
1.1.3 Styl subkultury.....	12
1.1.3.1 Image	12
1.1.3.2 Vystupování.....	12
1.1.3.3 Argot	12
1.1.4 Současné pojetí subkultur.....	13
1.2 Punk.....	14
1.2.1 Definice pojmu punk	14
1.2.2 Ideologie	14
1.2.3 Hudba	15
1.2.4 Móda.....	16
1.2.5 Tanec	18
1.2.6 Vývoj punku ve světě	19
1.2.6.1 Protopunkové období.....	19
1.2.6.2 Klasické punkové období.....	21
1.2.6.3 Postpunkové období.....	23
1.2.7 Vývoj punku v Československu	24
1.2.8 Punk na Rakovnicku.....	27
2 CÍL PRÁCE.....	28
2.1 Cíl práce.....	28
2.2 Výzkumná otázka	28
3 METODIKA.....	29
3.1 Strategie výzkumu	29
3.2 Charakteristika výzkumného vzorku	30
3.3 Realizace výzkumu	30

4 VÝSLEDKY	32
4.1 Obecné údaje.....	32
4.2 Výsledky pozorování	32
4.3 Výsledky cílového souboru	33
4.3.1 Lákavost punkové subkultury	34
4.3.2 Filosofie punku	35
4.3.3 Punková móda.....	37
4.3.4 Punková hudba.....	38
4.3.5 Postoje rodiny a okolí k punku	40
4.3.6 Volný čas punkerů	41
5 DISKUZE	43
6 ZÁVĚR	47
7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	49
8 KLÍČOVÁ SLOVA.....	54
9 PŘÍLOHY	55

ÚVOD

Ve své bakalářské práci na téma Subkultura punk na Rakovnicku se věnuji problematice, která je s touto subkulturou spojena. V tomto případě se jedná zejména o negativistický postoj většinové společnosti, se kterou se příslušníci setkávají. Vzhledem k tomu, že je subkultura rozšířena po celém území nejen naší republiky, ale i dalších států, jsem stanovila výzkum pouze na lokalitu Rakovnicka, ze které pocházím.

Téma jsem si vybrala pro svou lákavost. Zúčastňuji se pravidelně punkových koncertů, které jsou na území Rakovnicka pořádány. Jedná se zejména o koncerty, které se konají jako benefice na podporu zvířecích útulků a organizace Svoboda zvířat. V každém případě mě vždy na těchto akcích zaujal vzhled punkerů a jejich životní postoje. Proto jsem zvolila téma, které by mohlo poodkrýt vztah dnešních punkerů k původním myšlenkám punku.

V teoretické části jsem se nejprve zaměřila na vymezení pojmu subkultura, její charakteristiku a funkce. Stěžejní podkapitolou je ovšem definice pojmu punk. Ta vymezuje charakteristické znaky jako např. vzhled punkera, hudbu a s ní spojený specifický tanec zvaný pogo, ale také i punkovou ideologii. Nedílnou součástí je i vývoj punkové subkultury nejen ve světě, ale také v Československu. V neposlední řadě obsahuje také informace o významných punkových kapelách na Rakovnicku.

Smyslem mé práce je zmapování této subkultury na Rakovnicku a dále i zmapování životní filosofie a aktivit jejích příslušníků. Tomu se věnuje praktická část bakalářské práce. K tomu, abych dospěla k výsledkům, jsem použila kvalitativní výzkum a využila jsem metodu dotazování formou polostrukturovaného rozhovoru. Součástí této metody bylo i pozorování, které proběhlo na již zmiňovaných koncertech, a na jehož základě jsem si předem vytipovala respondenty.

Smyslem práce je představit subkulturu, která způsobila revoluci na hudebním poli, jehož vody rozvířily ostré kytarové rify a cíleně mířené texty, které se nebály ukazovat na sociální problémy. Ovšem rebelie se nekonala pouze v hudbě. Došlo také k revoluci ve společnosti, která se na základě tohoto stylu dokázala vymanit

z konzervativního způsobu života a zároveň projevila touhu nahlas vyjádřit svůj názor, za který bojovala.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Subkultura

1.1.1 Definice subkultury

Pojem subkultura se dá jen velmi těžko přímo vymezit. Existuje mnoho definic, které se odlišují podle toho, jaký přístup byl ke zkoumání subkultur použit (30).

V padesátých letech se začal klást důraz na zkoumání problematiky delikvence mládeže. Mnohé studie informovaly o odmítání hodnot většinové společnosti příslušníky nižších sociálních vrstev. Dle Somnera nastal stav, kdy vše, co neodpovídalo hodnotám většinové společnosti, bylo shodně označováno za subkulturu, aniž by byla připuštěna existence jiných možných hodnotových struktur (24).

V následujících letech vznikly hlavní dva přístupy, podle kterých se subkultury definovaly. První přístup se snaží vystihnout podstatu subkultury. V tomto případě jde o definici substanční. Druhý přístup, který je nazýván definicí funkcionální, se zabývá funkcemi subkultury (30).

Za subkulturu lze označit určitou skupinu lidí, která se svým myšlením a viděním světa snaží odlišit od majoritní kultury. Tito lidé oproti mainstreamové společnosti vyznávají odlišné hodnoty a normy a stejně tak jiný způsob života. Mnozí inklinují k subkulturám i kvůli tomu, že je s jejich příslušníky spojuje podobný postoj ke společnosti a společenským problémům (1).

Jedná se tedy o kulturu menší skupiny osob, která se ve větší či menší míře odlišuje od kultury majoritní, jenž je typická pro většinovou společnost. Tyto rozdíly mohou být stanoveny prostřednictvím sociálního statusu, zaměstnání, věku či regionu. Na základě těchto odlišností by se dalo říct, že je subkultura striktně oddělena od kultury mainstreamové. Ovšem není tomu tak. Subkultura nikdy nestojí vedle většinové kultury samostatně. Navzájem jsou propojeny, protože subkultura reaguje

na prvky dominantní kultury. Tato reakce se může projevovat drobnými odlišnostmi, ale také může dosáhnout až radikálního vystupování a projevu nesouhlasu vůči kultuře majoritní. V tomto případě, kdy dochází k popírání dominantní kultury, se jedná o tzv. kontrakulturu (17).

Subkulturu lze tedy vymezit v několika bodech:

- Příslušníci subkultury jsou menším uskupením, které je součástí většinové společnosti.
- Stejně jako kultura, tak i subkultura obsahuje složku duchovní, materiální a normativní.
- Obsahem minimálně jedné složky se odlišuje od většinové kultury.
- Je relativně stálá v čase.
- Je rozšířena na různých územích se stejnými znaky (7).

1.1.2 Funkce subkultury

Podle Grubera (1997) má subkultura mládeže ve společnosti následující základní funkce:

- Poskytuje specifické „útočiště“ nesocializovaným jedincům.
- Umožňuje komunikaci potřebnou pro výkon té které zájmové činnosti.
- Ve své existenci subkultura umožňuje realizovat a vyzkoušet nové a nevyzkoušené vzorce chování.
- Existence subkultur je zároveň symptomem takovýchto vzorců.
- Existence některých subkultur může být pro společnost zdrojem značných problémů (kriminalita, rasové bouře atd.).
- Subkultury mládeže jsou i vyjádřením míry demokracie a svobody ve společnosti (29).

1.1.3 Styl subkultury

Styl představuje soubor dílčích znaků, které tvoří subkulturu. Tento soubor je utvářen kombinací šatů, tance, hudby, argotu atd. Styl má pro subkulturu velký význam, protože jeho prostřednictvím oslovuje okolí (10).

Dle Jandourka znamená styl „způsob projevu v myšlení, chování, jednání nebo činnosti, který má charakteristické rysy vymezující ho vůči jiným stylům a nevýraznosti vůbec. Styl vyjadřuje hodnoty jedince nebo společenství.“ Styl může být používán v různých významech. Nejčastěji se vyskytuje jako pojem životní styl. Na základě výrazného životního stylu se může utvořit subkultura (16).

Důležitou funkcí stylu je odlišovat se. Odlišovat se nejen od majoritní kultury, ale také od ostatních subkultur. Styl tvoří image, vystupování a argot (30).

1.1.3.1 Image

Image má povahu určitého symbolu, zobecnělého či zjednodušeného, který je založený na souhrnu představ, postojů a názorů člověka k určitému objektu (37). V případě subkultury se jedná o vzhled, který zahrnuje oblečení, účes, doplňky nebo tetování (30).

1.1.3.2 Vystupování

Vystupování tvoří výraz tváře, styl chůze a postoj těla (30).

1.1.3.3 Argot

Argot představuje styl mluvy. Je označením pro „mluvu nejnižších vrstev, hantýrku“. Pro nezasvěcené nemusí být význam slov na první poslech patrný (14). Je to tedy nejen speciální slovní zásoba, ale také způsob, jakým je příslušníky subkultury tato mluva pronášena (30).

1.1.4 Současné pojetí subkultur

V dnešní době se jedná o postmoderní pojetí subkultur. Mnoho sociologů se neostýchá nahradit pojem subkultura jiným termínem jako životní styl, post-subkultura či neokmen (2). Pojmem neokmen jsou označeny skupiny jedinců, které pojí stejný životní styl a společně sdílené hodnoty. Jsou poměrně nestálé a dočasné, ale dostatečně plní potřebu jedinců někam patřit, být spolu. Příslušníci neokmenů jsou rozpoznáváni nejen podle stylu oblékání, ale také díky ideálům, které vyznávají. Tím dochází k identifikaci, ovšem pouze dočasné. Hranice různých neokmenů jsou smazány, což vede k jejich vzájemné interakci. Není tedy pravidlem, že člen jednoho neokmenu nemůže být zároveň členem jiného (22).

Podle Bennetta je identita vyznavačů určité post-subkultury pohlcena pouze částečně. Jde spíše o zábavu, touhu po odlišnosti nebo experimentování s různými životními styly (3).

Stejné stanovisko zastává i Muggleton, který zároveň vymezuje základní rozdíly mezi moderní a postmoderní subkulturou. Moderní subkultura se vyznačuje skupinovou identitou, homogenitou stylu, vysokou mírou závazku, důrazem na ideály a hodnoty, odporem vůči médiím, ztotožněním a politickým nábojem. Naopak postmoderní subkultura vykazuje znaky rozpadlé identity, stylové heterogenity, nízké míry závazku, tedy pouze přechodnou náklonností k subkultuře, fascinace stylem a také pozitivního přístupu k médiím a politice. Zároveň dodává, že postmoderní styly jedince fascinují především na základě vzhledu a image (23).

1.2 Punk

1.2.1 Definice pojmu punk

Pojem punk má několik významů. Jeden z těchto významů označuje v americkém slangu pubertálního nevychovence převítem (25).

Dále jím lze nazvat příslušníka gangu, který se prezentuje násilnostmi, vulgárnostmi nebo provokativním chováním, od kterého se většinová společnost distancuje. Punk je také označením pro vězně, mladého delikventa, který je ve vězeňském prostředí nucen homosexuálně uspokojovat spoluvězně. V neposlední řadě je punk především spojen s hudbou a stal se označením pro příslušníka punkové subkultury, která z tohoto hudebního stylu vychází (30).

Podle Oxford Dictionary je punk hlasitý, rychlý a agresivní typ rockové muziky. Jeho fanoušci nebo ti, kteří punkovou hudbu hrají, se vyznačují barevnými natupírovanými vlasy a oblečením, které je ozdobeno spínacími špendlíky nebo zipy. Byl populární především na konci sedmdesátých let, kdy šokoval tehdejší umírněnou popovou hudbu a hudební byznys obrátil vzhůru nohama (5).

1.2.2 Ideologie

Ideologie obsahuje mnoho dílčích emotivních střípků, jejichž prostřednictvím lze uskutečnit kolektivní akci. Pracuje totiž se symboly, kterými podporuje mocenské zájmy. Napomáhá k podpoře výkladu světa tak, jak ho interpretuje určitá sociální skupina (18).

Punková ideologie není jednotná. Již od začátku se zde objevovalo mnoho směrů. V počátcích se mísil nihilismus s asociálním chováním, na jejichž základě se upozorňovalo na sociální problémy. K tomu byly také využívány prvky anarchismu. Účelem bylo šokovat konzervativní společnost a připomenout společenské problémy, které zasáhly mladou generaci. Vedle tohoto punkového směru záhy vznikl punk

nepolitický i punk politický, který byl zaměřen převážně radikálně-levicově. Následně se punk rozdělil pouze do dvou směrů tj. punk politický, tedy sociálně kritický a punk nepolitický, který byl spjat s apolitickým hnutím skinheads¹ (15).

Jedním z důvodů, proč punk vznikl, byl nedostatek nových tvůrčích myšlenek. V době, kdy ve světě převládala hesla o míru, lásce a souznění s přírodou, nadešel čas pro radikální změnu. Podíl na tom mělo i odeznívání iluzí o harmonii, tak typických pro hnutí hippies² (36).

Počátky punkového protestu tedy nejprve směřovaly především proti starší generaci a politickému systému. Z toho důvodu punk přitahoval zejména rebelující mládež. Toto rebelství vedlo k radikálním ideologiím. Na prvním místě je to hlavně anarchismus. Mladým rebelům evokoval anarchismus důraz na absolutní svobodu jedince, což je také jedním z ústředních témat punkových kapel. To, že se punk téměř sejal s anarchismem, vedlo také k odporu proti institucím, zejména proti policii a armádě. Dále směřoval proti státu a kapitalismu. Hlavním motivem dnešního punku je především protest proti globalizaci (15).

1.2.3 Hudba

„Toto je akord C, toto je akord G – a teď jdi a založ skupinu!“, tak přivítaly hudební časopisy punk na hudebním poli. Tyto časopisy, které byly zejména povrchního a bulvárního charakteru, vůbec nepochopily podstatu punku. Punk je totiž ohromnou šancí pro mladé lidi, jak se zaktivizovat a dosáhnout naplnění základní funkce hudby, jakožto prostředku pro komunikaci a sebevyjádření (25).

Hudba se pro mnohé stala buď součástí života nebo životem samotným. Měla pro lidi smysl, protože jim dávala něco, čemu mohli věřit. Čemu mohli věřit a mohli to vyjádřit. V punku nezáleží na talentu, ale na odvaze do toho jít. Mnozí dělali hudbu

¹ Hnutí, které vzniklo na konci 60. let 20. století jako hnutí mladých a nezaměstnaných mužů z dělnických předměstí s prvky nacionalismu, specifického rasismu, sociálního protestu a třídní sebeidentifikace. Již od počátku se formovalo jako hnutí násilné (15).

² Subkultura, která vznikla v 60. letech 20. století. Hippies hlásají mír, lásku a nenásilí. Hlavním bodem jejich programu bylo odmítání Vietnamské války, odmítání rasismu a imperialismu (30)

pro zábavu, ale jedno měli společné. Chtěli, aby lidé začali přemýšlet. Proto se v textech odráží různé formy socialismu a anarchismu. Z toho důvodu byl punk pro většinovou společnost nestravitelný (26).

V roce 1970 byl pojem punk použitý zřejmě vůbec poprvé jako označení pro druh hudby. O rok později ve spojení punk rock. V té době byl punk rock brán jako hudba, v níž byla obsažena nihilistická nespokojenost s osudem. Vyjadřovala myšlenky, pocity i problémy tehdejší městské dělnické a studentské mládeže (30).

Punková hudba se zanedlouho stala mezinárodním fenoménem. Kapely se tvořily rychle, protože ty, které již existovaly, nejezdily na turné. Proto mělo každé město minimálně jednu punkovou kapelu. Jejich vliv postupně rostl díky tomu, že se o nich dozvěděli lidé z jiných měst. Následně se pustily do koncertování po klubech po celé zemi a začala se formovat ústřední skupina příznivců punku, která začala vydávat vlastní produkci nezávisle na manažerech a gramofirmách. Nahrávací společnosti totiž neměly zájem o vydávání punkových nahrávek a snažily se zamezit vzrůstající oblíbenosti punku. Neviděly v něm nic, co by jim vydělalo peníze (26).

Ani sami punkeři nechtěli spolupracovat s gramofirmami. Jejich zástupci nejednali férově ani nestavěli na upřímném jednání. Jedinou jejich filosofií bylo vydělávání peněz, aniž by se drželi punkových idejí. Proto kapely samotné pořádaly koncerty, i když z toho mnoho peněz neměly (33).

Cílem této hudby bylo, aby se dostala k co největšímu počtu posluchačů. I mladí lidé chtěli zajít na svou oblíbenou kapelu, ale kvůli nedostačujícímu věku nebyli do klubu vpuštění pro možné požití alkoholu, což by bylo v rozporu se zákonem. Mnoho kapel se snažilo o to, aby se tyto akce pro mládež zpřístupnily. Proto se rozhodly, že v klubu nebudou pít a označí si, stejně jako mladí lidé, ruce velkým křížkem, který představoval značení pro zákaz podání alkoholu (26).

1.2.4 Móda

Punk se chce svým vzhledem odlišit od většinové společnosti. K tomu samozřejmě patří i odlišné oblečení, které ovšem není, na rozdíl od několika jiných

subkultur, uniformní. Cílem je šokovat nejen svými myšlenkami, ale také vzhledem, kterým se musí co nejvíce lišit od konformní společnosti. Typické jsou pro punkery kožené bundy, kterým se říká křiváky. Křiváky by samy o sobě šokující nebyly, ovšem bývají dozdobeny kovovými cvoky, spínacími špendlíky, nášivkami či nápisy. Většinou se jedná o hesla „No future!“ (Žádná budoucnost!) nebo „Punk is not dead!“ (Punk není mrtvý!). Více ideologičtí příznivci punku si pokreslují oděvy i anarchistickými znaky, což je především písmeno A v kruhu. Trička se nosí s logy punkových kapel či punkovými hesly, většinou jsou roztrhaná a sepnutá spínacími špendlíky. Rifle se nosí upnuté a opásané buď páskem s kovovými cvoky nebo páskem z nábojnic. Boty se nosí těžké, vojenské. Na krku bývá doplňkem řetěz s visacím zámekem. Každý doplněk má určitou symboliku. Řetězy představují spoutanost člověka režimem a konzumní společností. Vojenské boty jsou na znamení proti militarismu poničené a většinou i přebarvené. Dalším znakem, co se týče vzhledu punkera, je úprava vlasů. Ty bývají vyholené s tím, že je uprostřed hlavy ponechán pruh vlasů, který lze různě nabarvit. Ten se následně pomocí tužidla a laku natupíruje ve špičaté číro. To je inspirováno indiánským kmenem - Čeroků (21).

V neposlední řadě se punkeři vyznačují také velkým množstvím piercingů a tetování. Tyto ozdoby nejsou vázány na jednu část těla. Je tedy jedno, kam bude umístěna. Důležité je, aby byla vidět (26).

Takový vzhled se stal pro mnohé jakousi obranou před vnějším světem. Díky němu se punker cítil bezpečně a hlavně sám sebou. Samozřejmě také sloužil jako sebe prezentace, jehož prostřednictvím docházelo ke zjednodušenému, nikoliv však ulehčujícímu, styku s okolním světem (36).

Punková móda se vyznačuje vysokou mírou kreativity a svobody. Chce bořit mýty a vybočovat. S touto módou souvisí i to, že se punk staví proti konzumní společnosti. Velmi často dochází k přešívání a upravování starého oblečení místo nákupu nového, čímž by došlo k podpoře korporací v oděvním průmyslu. Tento způsob se nazývá „DIY - do it yourself“ (udělej si sám). Ovšem už i v dnešní době dochází ke vzniku typicky punkových oděvních firem, ve kterých mnozí příznivci punku utrácejí nemalé peníze, což je v rozporu s již zmiňovaným DIY (31).

V dnešní době začíná být punková móda zkomercializovaná. Módní řetězce se inspirují či přímo přejímají punkové prvky. Většinová společnost si na tento vzhled zvykla, a proto se již nedá nazvat rebelií. Kvůli tomu se také ve většině případů nedá spojit punkový vzhled s punkovým myšlením. Jde totiž už jen pouze o styl oblékání (26).

1.2.5 Tanec

Tanec, který je pro punk tak specifický, se nazývá pogo. Jedná se o vizuálně divoký tanec. Lze ho definovat jako „chaotický a neuspořádaný pohyb a poskakování“. Základem je skákání do rytmu i mimo rytmus. Během toho dochází ke srážkám s ostatními (30). Pogo je jedinou možností, jak pohybem vyjádřit onen hlasitý a divoký hudební styl – punk rock (36).

Pogo vzniklo v 70. letech ve Velké Británii. Jak přesně se neví. Při pogu musí být pod pódiem nejméně deset lidí. Je to tedy tanec skupinový. Ovšem během festivalových vystoupení je možné, že se poga účastní i na sto nebo tisíc lidí. Taneční kroky nejsou nijak pevně dané. Základním krokem je skákání do rytmu bicích a máchání kolem sebe pažemi. Následně dochází ke strkání s ostatními účastníky poga, což v některých případech může působit velmi agresivně. Jako jedno z nejagresivnějších se jeví tzv. prasečí pogo. Tento typ je hodně tvrdý, je tvořen údery pěstí, lokty a kopanci. Objevuje se zde riziko zranění, ale pogo samotné není agresivním tancem s primárním cílem ublížit druhému. Proto se dodržuje základní pravidlo, které říká, že musí být všichni účastníci poga respektováni. Zároveň se při tanci netoleruje oplácení rány a zatahování osobních záležitostí (4).

Během koncertů dochází při tanci také k různým prvkům, které jsou typické nejen pro punk. Jde především o „stagediving“ a „crowdsurfing“. Stagediving znamená skákání z pódia na připravené ruce ostatních lidí pod pódiem. Crowdsurfing na něj může navázat tím, že se člověk nechává po nějakou dobu na jejich ruce nosit. Při crowdsurfingu není stagediving nezbytný. Člověk se může nechat pouze druhými vyzvednout a už se smí doslova povozit na davu (30). Někdy se také může stát,

že zpěvák seskočí do publika. V takovém případě přikládá mikrofon k ústům ostatních lidí, kteří za něj zpívají text (4).

1.2.6 Vývoj punku ve světě

„Možná, kdyby byla práce a my bychom nemuseli řešit peníze, zpívali bychom o lásce a líbání.“, tak okomentoval vznik punku jeden z jeho hlavních představitelů, Joe Strummer ze skupiny The Clash (26).

Kolébkou punku byla Anglie, kde v polovině sedmdesátých let punk vznikl jako odpor proti většinové společnosti, který začal upozorňovat na sociální problémy (15). Vznikla hudba z lidu, která byla jasná a přímá (34). I přesto, že se punk vyznačoval agresivitou, tak nikdy nebyl a není násilný. Vývoj punku je možné vymezit ve třech obdobích:

- protopunkové období (polovina 60. let – 1976/1977);
- klasické punkové období (1977 – 1984/1985);
- postpunkové období (1985 – současnost) (30).

1.2.6.1 Protopunkové období

Období, které předcházelo té opravdové punkové éře, se nazývá protopunkové. Je spojeno především s tzv. glam rockem, což je styl hudby, který přinesl narcismus, nihilismus a genderové zmatení. Ovšem glam rock úspěšný u publika pro svou složitost nebyl. Posluchači vyžadovali jednodušší kytarová aranžmá s jasným poselstvím (30).

Pojem punk se poprvé použil v polovině šedesátých let ve spojení s hnutím mods, které pocházelo z Anglie. Mods byli extravagantní hoši, kteří provokovali svým vzhledem a pro ránu nešli daleko. Svou hudbou směřovali k drsnému, syrovému a špinavému zvuku. Cílem bylo, aby tato hudba zněla neučesaně a tím rozvířila klidné řeky hudebního světa. Tohle všechno jsou již aspekty punkové muziky (11).

V sedmdesátých letech došlo k útlumu vývoje rockové hudby. Mnoho významných hudebníků se začalo věnovat složitější technizaci své hudby. Tím se vzdalovali od reality své doby a odcizovali se mladé generaci, kterou začali bývalé rockové hvězdy nudit, i když se stále snažili udržet v hudební branži. Nastal kulturní úpadek, o kterém vypovídaly i mnohé hudební žebříčky. Těmto hitparádám vévodila bezduchá disko hudba, což byl typický produkt showbyznysu (36).

I přesto, že je za kolébkou punku brána Anglie, tak nejvýznamnější představitelé této etapy vzešli ze Spojených států. Patří sem Iggy Pop & The Stooges, The Heartbreakers, Blondie a později i Ramones. Tyto kapely vycházely z garážového rocku šedesátých let. Jmenované hudební skupiny sice vystupovaly v klubu CBGB, který se později stal vyhlášeným punkovým klubem, ale stále neexistovala žádná širší subkultura, která by je podporovala (30).

Americká hudební scéna ale neměla takovou sílu jako pozdější vlna v Anglii, protože tito představitelé pocházeli z jiných sociálních vrstev a také byli mnohem starší. Než aby ukazovali na společenské problémy, tak se zabývali záležitostmi intelektuálnějšího charakteru. Především měli veliký zájem o evropskou dekadentní a symbolickou poesii (25). Americký punk tedy nebyl přímočarý. Byla to rafinovaná vzpoura intelektuála, zatímco v Anglii se stal hudbou pracující třídy (30).

Dle hudebního kritika Josefa Vlčka byly důvody vzniku nového hudebního stylu a s ním související subkulturou jasné: „Mladá generace byla přesycena stárnoucí hudbou. Toužila po něčem novém, po nových myšlenkách. Žádala hudební projev, který bude reagovat na aktuální sociální podmínky, které již neuznávaly hodnoty květinové lásky. Tyto hodnoty začal nahrazovat terorismus a násilí, masové protesty a vzestup hospodářské recese. Na druhé straně i obchod pocítoval určitou nespokojenost. Snížil se prodej gramofonových desek (staré kapely nudily), hudebního tisku (nebylo o čem psát), nástrojů (nové kapely nevznikaly, protože nedosáhly na úroveň technické zručnosti již existujících kapel) a návštěvnosti klubů (existující kapely hrály pouze několikrát do roka). Tato krize vyvrcholila v roce 1976, kdy se zrodila hudba, která byla tak jednoduchá, že ji mohl hrát každý – punk“ (12).

V začátcích punku to ovšem neměli jeho příznivci vůbec jednoduché. V celonárodních zprávách byly vysílány různé spoty, které upozorňovaly na nebezpečnost punku. Tiskem byl označen za hrozbu společnosti. Lidé se báli nové hudby a bizarního vzhledu. Policisté si během městských obhlídek fotili punkery do složek a města zakazovala punkové koncerty (26).

V této době se v Anglii začala formovat nejznámější punková kapela Sex Pistols. I ta byla haněna smyšlenými historkami směřovanými proti punku. Některá svou absurditou vzbuzovala úsměv na tváři, např. Sex Pistols sní denně k snídani pět nemluvnat, ale tehdejší společnost tomu věřila, protože měla z punku strach. Výsledkem byl pro Sex Pistols půlroční zákaz vystupování. Během té doby je média stále špinila. Důvodem mediálního bojkotu bylo hlavně to, že se tato kapela nebála ukázat na problémy britské společnosti, zbavovala mladou generaci zakřiknutosti, apatie a pomáhala jí zpět na nohy (34).

1.2.6.2 Klasické punkové období

Nejčastěji zmiňovaným mezníkem v historii punk rocku je 4. červenec 1976. V té době se konal v Londýně koncert americké kapely Ramones, o kterou ve Spojených státech nejevil téměř nikdo zájem. Oproti tomu v Anglii způsobila lavinu. Narychlo musela kapela přidávat další koncerty, aby uspokojila poptávku po své hudbě. Tyto koncerty se staly inspirací pro zakladatele budoucích Sex Pistols nebo The Clash (30).

Za dva měsíce později už zmiňované kapely stály spolu na pódiu. V Londýně se dne 20. a 21. září 1976 konal první punkový festival, který přilákal mnoho lidí. Konec roku 1976 představoval pro punk rock cosi jako Velký Třesk. Na scéně se objevila hudba, která mladé generaci mluvila z duše a vyznačovala se tím, co je pro punkové hnutí nejtypičtější – excesy, chybami a omyly (25).

Nastal rok 1977, o kterém se také někdy mluví jako o punku styl 77. Hudba se stala východiskem pro vyjádření pocitů nudy, frustrace a nespokojenosti. Kapely hrály jednoduchým agresivním stylem, který si protestně naladěná mládež ihned oblíbila.

Ústřední témata této první punkové generace vycházela ze sídlištního a dělnického prostředí. Tato poměrně primitivní hudba a zpěv připomínající spíše řev našla velkou odezvu, která vyústila ve vytvoření punkové subkultury. Ta odmítala společenské konvence a nihilistický náhled na svět (30).

Punková subkultura následně začala produkovat alternativní punkový tisk a ziny, jejichž prostřednictvím byla udržována v této subkultuře komunikace. Ziny představovaly časopisy, které obsahovaly ohlédnutí za punkovými koncerty nebo rozhovory s prominentními punkery. Byly editovány jedincem nebo skupinou a vydávaly se v malých nákladech. Důležité bylo, aby cena byla co možná nejnižší. Fanoušci punku chtěli dokázat, že i tisk lze produkovat rychle a levně (10).

V té době se vlády ve Velké Británii ujala strana konzervativců pod vedením Margaret Thatcherové, která vedla k dodržování tradic a konformity. Proti tomuto vedení se začaly ozývat hlasy nezaměstnaných, protože se Británie zmítala v těžké hospodářské krizi. K tomu se připojil fakt, že se v Anglii zvyšoval počet přistěhovalců z Karibiku, Afriky a Asie, což vedlo ke vzniku rasového napětí ze strany konzervativců, kteří byli podporováni policií. Jelikož mnoho punkerů poslouchalo také reggae, jehož kořeny jsou z karibských oblastí, a z kterého vycházela zejména kapela The Clash, je jasné, na jakou stranu se přidali (11).

The Clash se stali jedním z nejvýznamnějších představitelů punku. Stali se kultem, protože byli mladí, inteligentní a revoltující. V hudbě mísili několik stylů (8). Byli značně levicově zaměřenou kapelou, až marxistickou, která se zúčastňovala akcí konaných Britskou komunistickou stranou. Někteří označují The Clash za kapelu, která měla dvě tváře. Na straně jedné se prezentovala texty o dělnické třídě a proletariátu, které jsou plné undergroundového rebelství. Ovšem na straně druhé, se stala první punkovou kapelou, která podepsala smlouvu s gramofirmou, což nemá s punkem nic společného. I přesto si udrželi své místo v punkovém popředí. Stále chtěli, aby se jejich hudba dostala k co nejširšímu počtu posluchačů, a tak svá alba prodávali velmi levně (34).

Tou nejdůležitější kapelou z celého období klasického punku je kapela Sex Pistols. S touto kapelou jsou spojena především jména Johnny Rotten a Sid Vicious.

Johnny Rotten představoval pro mladší generaci to, čemu se tak vehementně bránil. Stal se zbožňovaným idolem, který srozumitelně a hrubě nakládal s tím, co mladé tak popouzelo. Také se stal prvním člověkem, který v televizním přímém přenosu použil v Británii vulgarismy (34). Sid Vicious byl zase prototypem punkera. Výstředně se choval i oblékal, ale také byl proslulý tím, že užíval heroin. To se mu stalo osudným. Začal ho nadměrně užívat a nakonec se jím i předávkoval (28). Jeho smrt se následně stala proslulou, protože se začalo spekulovat o tom, že ho k předávkování dohnala média, která ho osočovala ze smrti své přítelkyně Nancy (34). Ještě před tím než Sid Vicious zemřel, se kapela stala, díky svému albu *Never Mind the Bollocks*, známou téměř po celém světě. Album představovalo vše, o čem punk je a po čem touží. Bylo to jakési programové prohlášení. Punk nehledal řešení, pouze popisoval krizi a chaos. To ostatně dokazuje i ústřední píseň z tohoto alba, která se nazývá „Anarchy in the UK“ (Anarchie ve Spojeném království) (30).

Po rozpadu kapely v roce 1978, se začalo hovořit o tom, že je punk mrtev. Stálo za tím několik důvodů. Posluchači postupně zestárlí a hudba o čtyřech akordech je začala nudit. Další důvod také souvisel s věkem. Mnozí už nebyli mladými našťvanými punkery, jejichž způsob života tkvěl v problémech, nebezpečí, drogách a kriminálu. Nicméně hlavním důvodem úpadku punku bylo to, že se z něj stalo módní zboží (11).

1.2.6.3 Postpunkové období

Třetí etapa vývoje punku je charakteristická jakousi roztržičností punku. Na jedné straně je punk komerčním produktem, na straně druhé se jedná stále o subkulturu, která nechce s komercí mít co do činění (30).

Hlavním rozdílem oproti klasickým punkovým kapelám se staly texty písní. Ty už neukazovaly na sociální problémy. Motivem pro písně se stala rebelie proti učitelům, trenérům a přítelkyním (26).

„Tito punkeři vypadají jako punkeři, zní to jako punk, mají tetování, piercing a špičaté vlasy a přijdou na pódium a potřesou si rukama s těmi úředníky a uzavírají smlouvy se sponzory a to všechno...“, takhle komentuje postpunkové období Captain

Sensible z kapely The Damned, která měla vedle The Clash a Sex Pistols také důležité postavení v klasickém punkovém období (26).

Na druhé straně stále existuje jádro subkultury, které svým vzhledem a způsobem života protestuje proti konzumní společnosti. V této době vzniká známé heslo „Punk's not dead“, kterým se snaží příznivci punku udržet své ideály. Subkultura přejímá anarchistické a levicové prvky, ovšem někteří berou za punkový program pouze užívání drog a alkoholu, žebrání a výtržnosti. I přesto je většina orientována k odporu ke společenskému řádu, odmítání bohatství a konzumního života. Na druhé straně se angažují i v některých organizacích, tedy především těch, které jsou antiglobalizačního charakteru (30).

1.2.7 Vývoj punku v Československu

Punk se překvapivě a neočekávaně, i přes tehdejší režim, dostal koncem 70. let do Československa, kde byl chápán i značen jako nové společensko-sociální hnutí. Jeho prostřednictvím se lidé snažili praktikovat společenské aktivity, které jsou nezávislé na komplexu pojmenovaném jako „úspěchy socialistické kulturní revoluce“. Starší generaci se socialismu podařilo ubránit, nová mladší generace v této ideologii nežila nikdy. Utvořila si totiž vlastní svět, ve kterém si osvojila vlastní kulturní kódy. To dokazovalo, že nezávislý společenský život v tehdejší době byl možný (36).

Propagátorem punkového hnutí se v Československu stal Karel Habal, který v letech 1978 – 1979 začal dovážet nahrávky punkových kapel ze zahraničí. Prostřednictvím těchto nahrávek se následně začala utvářet československá punková scéna, kdy nové kapely přejímaly hudbu západních punkových kapel s vlastními texty v češtině (38). Mezi nejvýznamnější kapely té doby patří Energie G, Zikkurat, Hlavy 2000 či Extempore (30).

První český punkový koncert se uskutečnil 23. února 1979 v Praze, na kterém vystoupila skupina Extempore. Ta přejala několik písní od punkových kapel ze Západu, ke kterým její členové vymysleli vlastní naturalistické texty. Představení

bylo tak energické, že se neobešlo bez bouřlivé reakce publika a zaznamenalo úspěch (36).

Další koncert této kapely na sebe nenechal dlouho čekat a o týden později se konal v obci Libochouce u Ústí nad Labem. Vystoupení kapela pojala mnohem divočeji než předchozí a předváděla pravou punkovou show. Mikoláš Chadima, vůdčí osoba skupiny Extempore, o tomto koncertě ve své vzpomínkové knize³ píše: „Předváděli jsme punk show včetně plivání, vyplazování jazyků a dalších legráček. Tanečníci nás odměňovali divokým a bizarním tancem. Po první sérii převládl pocit sounáležitosti a všichni jsme byli moc spokojení. Naši náladu nezhoršilo ani oznámení, že je v sále přítomno několik civilů. Brzy jsme je měli vytipovaný. Já na ně vyplazoval jazyk a sem tam plivnul.“ Takové chování nezůstalo bez odezvy. Tajné služby koncert nejen sledovaly, ale také nahrávaly. Chadimovi hrozila vazba pro trestný čin výtržnictví, ale nakonec byl čin označen za přestupek. Jednalo se o první koncert v historii československého punku, po kterém proběhlo vyšetřování vystupující kapely (38).

Státní moc se o punk začala více zajímat na počátku 80. let. V březnu roku 1983 vyšel v tehdejším propagandistickém časopisu Tribuna článek s názvem „Nová vlna se starým obsahem“ (30). Tento den se stal černým dnem pro českou rockovou hudbu. Autor článku záměrně napadal punk, aniž by o něm cokoli věděl. Výsledkem byl neodborný a smysl postrádající text, který se ve velké míře nezakládal na pravdě (38). Také apeloval na zřizovatele, pořadatele, provozovatele a další kulturní instituce, které zajišťovaly hudební vystoupení, aby neumožňovaly takovým skupinám vystupovat (30).

V následující době docházelo k potlačování této subkultury, kdy StB přijala tzv. profylakticko-rozkladná opatření, která zakazovala vystupovat punkovým kapelám, vyvíjela tlak na zřizovatele kapel či na samotné hudebníky. Díky tomu odezněla první punková vlna v ČSSR, která neměla možnost se legálně prezentovat prostřednictvím koncertů. Tato vlna zaměřovala svůj protest hlavně proti komunistickému režimu. Byl ale také veden proti hudbě a textům undergroundových bigbeatových skupin, jejichž tvorba byla pro posluchače příliš složitá (30).

³ CHADIMA, Mikoláš. Alternativa: Svědectví o českém rock & rollu sedmdesátých let.

Po roce 1986 nastoupila druhá vlna československého punku. Její význam spočíval v rozmachu punkového hnutí. Jestliže měla první vlna pouze pár kapel, které ji prezentovaly, tak ve druhé vlně se začalo objevovat nesčetné množství nových tuzemských skupin a jejich příznivců. Příčin tohoto rozmachu bylo hned několik. Především se punk objevil ve správný čas na správném místě, kdy zasáhl mladé lidi, kteří chtěli určitým způsobem vyjádřit vztek z prostředí, ve kterém žili. Dalšími příčinami byly snahy o odlišení, snadnější získání nahrávek ze Západu a také to, že se punk objevoval mnohem více v tištěných médiích (13).

Kapely, které se ve druhé vlně utvořily, hrají ve většině případů dodnes. Mezi nejznámější patří Tři sestry, Hrdinové nové fronty, S.P.S., Šanov, Plexis a mnoho dalších. V této době se nelegálně uskutečňovaly koncerty, v zinech věnujících se punk rocku (Punk Maglajz, Oslí uši) nebo v anarchistických časopisech (A-kontra, Akce) vycházely články a objevila se specifická móda (30).

Punkeři si také uvědomovali, že nechtějí změnu pouze v hudbě, ale v celém svém životě. V roce 1987 došlo k prvnímu masovému konfliktu mezi příznivci zavrhané subkultury a policií. O dva roky později 6. května 1989 se uskutečnila nepovolená demonstrace na náměstí Míru v Plzni, která vyústila v uctění obětí druhé světové války. Následovala aktivní účast při teplických ekologických demonstracích, které se konaly 11. - 14. listopadu 1989, a které se postupně změnilly v politické. Příznivci punku byli zmiňováni jako ti nejdůslednější a nejvytrvalejší (36).

Ovšem ani v Československu se punku nepodařilo vydržet nekomercializovaný. Po revoluci se kapely začaly houfně objevovat v médiích a punkový styl se stal vzorem pro mnohé kadeřníky i módní návrháře. Opět se rozštěpil na dvě části. Jedna stále odmítá konzumní společnost, zatímco druhá je na ni vystavěna. Punkové ziny jsou nahrazeny internetovými stránkami a blogy, které spravují jednotliví punkeři. Stěžejním místem pro setkávání s ostatními se staly zejména koncerty a festivaly (30).

I přesto, že od klasického punkového období uběhlo již několik desítek let, tak stále většina punkerů navazuje na myšlenky sedmdesátých a osmdesátých let 20. století. Odmítají kapitalismus, stát, církve, armádu, ale také i sexismus. Angažují se v nových sociálních hnutích, které jsou zaměřeny především proti globalizaci

či se hlásí k anarchismu. Punk je stále pro mnohé lidi, a to především mládež, lákavou subkulturou, která nabízí mnoho možností, jak se angažovat (30).

1.2.8 Punk na Rakovnicku

Za první kapelu, která začala na Rakovnicku hrát punkovou hudbu, se považuje BonaWentuRa. Vznikla v roce 1976, tedy ještě dříve než mnohé známější československé punkové kapely. Začátky byly stejné jako u každé punkové kapely. Hudebníci hráli na nekvalitní vybavení, což ovšem vykompenzovali obrovským nadšením. Začali koncertovat po zábavách na okrese, ovšem v roce 1978 se kvůli odchodu tří členů na povinnou vojenskou službu skupina přejmenovala na Ventus. Ta pokračovala i na scénách, které byly mimo okres, ovšem v roce 1979 ukončila svoji činnost, kdy museli na vojenskou službu postupně nastoupit další členové. V roce 2006 došlo k obnově kapely a po ustálení sestavy je na hudebním poli stále aktivní (32).

V roce 1994 vznikla kapela s názvem Krize. Jednalo se o uskupení mladých punkerů, kteří toho ovšem po pár zkouškách nechali. Zůstal pouze jediný nadšenec, který postupně našel další členy kapely. Ti si postupně uvědomovali, jakým směrem se chtějí ubírat, a kapela po pár koncertech zaznamenává úspěch, kdy hraje na koncertech s mnohem známějšími punkovými kapelami jako např. Zóna A či Plexis (20).

Rozhodně nejznámější na rakovnickém punkovém hudebním poli je kapela Red Insect. Byla založena v roce 1997 a aktivně funguje dodnes. Jedná se o radikální kapelu, která je zaměřena proti fašismu, rasismu, komunismu a dalším systémům. Také v Red Insect proběhlo mnoho změn v sestavě, avšak od roku 2006 se ustálila. Kapela má za sebou vydaná dvě alba, která se stala u příznivců punku velmi úspěšnými (27).

2 CÍL PRÁCE

2.1 Cíl práce

Cílem mé práce je zmapovat situaci punkové subkultury na Rakovnicku a kvalitativně popsat aktivity a životní filosofii jejích příznivců.

2.2 Výzkumná otázka

Vzhledem k tématu a cíli práce jsem zvolila výzkumnou otázku, která zní:

„Liší se filosofie dnešních vyznavačů punkové subkultury od těch původních?“

3 METODIKA

3.1 Strategie výzkumu

Vzhledem k cílové skupině a charakteristice cílů jsem pro svoji bakalářskou práci zvolila kvalitativní výzkum.

Cílem kvalitativního výzkumu je vytváření nových hypotéz a nových teorií. To je podloženo procesem pozorování a sběru dat. Na základě těchto dat dochází k pátrání po pravidelnostech, které v nich existují, a také k pochopení jejich významu. K tomu kvalitativní výzkum používá induktivní logiku. Výsledky výzkumu je velmi těžko možné generalizovat na populaci, v některých případech je to i nemožné, protože charakterizují pouze zkoumanou skupinu jedinců (6).

Data jsem získala metodou dotazování formou polostrukturovaného rozhovoru, který je jedním z typů hloubkového rozhovoru.

Ten je definován jako nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu zpravidla jedním badatelem. Jeho prostřednictvím jsou zkoumáni členové určité sociální skupiny nebo prostředí. Jedním z hlavních typů je polostrukturovaný rozhovor. Ten vychází z předem připraveného okruhu témat a seznamu otázek (35). Tuto techniku jsem si vybrala kvůli širokému prostoru pro vyjádření jednotlivých respondentů.

Výsledná data jsem analyzovala pomocí strategie „grounded theory“. V doslovném překladu se jedná o „uzemněnou teorii“ nebo také „dobře podloženou teorii“. Jedná se o to, že na základě získaných dat lze vytvořit teorii, aniž by byla předem připravena kritéria či hypotézy, podle kterých mají být určitá data vybrána (6).

Ještě před oslovením příslušníků této subkultury jsem navštívila v období od srpna 2011 do prosince 2011 několik punkových koncertů, abych si prostřednictvím techniky pozorování vytipovala možné budoucí respondenty a zároveň viděla, jak se chovají, aniž by věděli, že jsou účastníky mého výzkumu. V tomto případě šlo o skryté pozorování. Zároveň jsem se neangažovala v pozorovaném ději, pouze jsem sledovala

jevy, které se na takovém koncertě vyskytují, proto se dá hovořit o nezúčastněném pozorování. V tomto případě jsem si zapisovala polní poznámky (19).

3.2 Charakteristika výzkumného vzorku

Cílový soubor je tvořen jednotlivými příslušníky punkové subkultury, kteří žijí v okrese Rakovník. Tento soubor byl vybrán pomocí techniky snowball⁴. Příslušníky jsem získala na punkových akcích, které se konaly na území Rakovnicka a také na základě známých osob z mého bydliště.

Celkem bylo osloveno 10 respondentů ve věku 18 – 24 let v období od listopadu 2011 do března 2012. Z tohoto počtu odmítli spolupráci 4 respondenti. Původní výzkumný vzorek, který čítal 10 respondentů, byl utvořen na základě doporučení ze strany členů subkultury. Z mého pohledu jsem oslovila aktivně vystupujícího člena subkultury, který je zároveň mým blízkým známým, a který mi dále poskytl kontakty na další osoby. Těch jsem se opět zeptala na možné další respondenty. V době, kdy se mi vracela jména respondentů, které jsem již znala, jsem usoudila, že jsem dosáhla adekvátního výběru výzkumného vzorku, který by mi poskytl kvalitní informace o svém životním stylu.

3.3 Realizace výzkumu

Respondenty jsem vyhledala a oslovila ještě před zahájením rozhovorů. Seznámila jsem je se záměrem mé bakalářské práce a vysvětlila jim, jak bude probíhat rozhovor. Zároveň jsem je upozornila na to, že mají právo neodpovídat na otázky, které jim jsou nepříjemné. Ubezpečila jsem je, že mají zaručenou anonymitu a veškeré informace, které mi poskytnou, budou využity pouze pro účely bakalářské práce.

⁴ Technika snowball (sněhová koule) je jednou z nejpoužívanějších metod pro výběr vzorku u kvalitativního výzkumu. Výzkumník naváže kontakt s jednotlivcem nebo určitou skupinou jedinců, kteří mu dále slouží jako informátoři pro doporučení dalších zajímavých členů (9).

Rozhovory byly realizovány v období od ledna 2012 do dubna 2012. Nechala jsem na respondentech, aby si pro rozhovor vybrali prostředí, které jim je příjemné, a ve kterém se cítí dobře. Ve většině případů se jednalo o restaurační zařízení, ale také o kavárny a kluby. Pokud došlo k rozhovoru v klubu, ve kterém se konal punkový koncert, tak jsem se snažila zrealizovat rozhovor ještě před jeho zahájením. Důvodem bylo to, aby měl respondent pro své vyjádření klid.

Pro rozhovor jsem měla připravené okruhy témat a sled otázek. Zaměřila jsem se nejen na předem připravené schéma rozhovoru, ale také na možná další témata, která mi respondent byl ochoten poskytnout. V případě potřeby jsem použila i doplňující otázky. S respondenty jsem mluvila srozumitelným jazykem a případné odbornější výrazy jsem se ihned snažila vysvětlit.

Během rozhovoru jsem si dělala poznámky do připravených záznamových archů. Ty jsem zvolila kvůli možnosti zaznamenat nejen respondentovy odpovědi a jeho náladu, ale zároveň i své pocity z osoby respondenta. Rozhovory trvaly v rozmezí od 30 do 45 minut.

4 VÝSLEDKY

4.1 Obecné údaje

Výzkumu se zúčastnilo 6 respondentů. Původně jsem oslovila 10 respondentů, ovšem realizaci rozhovoru odmítli 4. Se zbylými respondenty jsem se domlouvala prostřednictvím sociálních sítí a elektronické pošty. Ve výzkumném vzorku převažují osoby mužského pohlaví, a to konkrétně 4 muži a 2 ženy. Všichni s rozhovorem souhlasili pouze v případě, že bude zachována jejich anonymita, proto je ve své práci označuji jako respondent 1 – 6.

Tabulka č. 1: **Základní údaje o respondentech**

Respondent	Pohlaví	Věk	Vzdělání	U subkultury od ... let
1	Žena	18	3. ročník SŠ	15
2	Muž	21	Absolvent SOU	4
3	Muž	20	Absolvent SZeŠ	15
4	Muž	24	3. ročník VŠ	15
5	Žena	20	1. ročník VŠ	16
6	Muž	22	3. ročník VŠ	16

Zdroj: Vlastní výzkum

4.2 Výsledky pozorování

Před kontaktem s respondenty jsem se zúčastnila celkem 4 koncertů, na kterých hrály punkové kapely. Všechny se konaly v klubu Letiště v Rakovníku. Ten byl pro tyto akce oproti jiným koncertům více upraven. Na zdech visely antifašistické vlajky, objevil se i stánek s veganským občerstvením. V případě benefičního koncertu

pro kočičí útulek se objevil i stánek s fotografiemi zvířat pro možné osvojení. V průměru se koncertů účastnilo asi 70 návštěvníků. Mezi nimi se objevovali zástupci jak mladší generace, tak i starší. Začátky koncertů byly vždy stejné. První kapely hrály pro strnulé publikum. Postupem večera se návštěvníci osmělili a zřejmě i díky alkoholickým nápojům se uvolnili. Díky tomu začali tančit čili praktikovat pogo i stagediving, v některých případech crowdsurfing. Ovšem ten byl ojedinělý. Mnohem častěji se naopak stávalo, že zpěvák přiložil mikrofon k ústům někoho z publika, který za něj část textu dozpíval.

Většina účastníků na sobě měla alespoň některý z prvků punkové image, zejména pak kožené bundy popsané hesly, dále pak nášivky, řetězy a barevně upravené vlasy. I díky image jsem si vytipovala několik lidí, které bych mohla oslovit pro potřeby výzkumu.

S technikou pozorování souvisí i zmapování situace této subkultury na Rakovnicku. Všechny koncerty byly pořádány pouze v jednom klubu. Ani po důkladném pátrání jsem neobjevila, že by se jinde na okrese nějaký punkově zaměřený koncert konal. Proto lze tvrdit, že se tato subkultura soustředí především do města. Toto je ovšem záležitost pouze koncertních večerů. Během ostatních dní jsem se s příslušníky punkové subkultury setkávala ve městě minimálně.

4.3 Výsledky cílového souboru

Cílový soubor je tvořen respondenty ve věku 18 – 24 let. Ve většině případů se začali o tuto subkulturu zajímat mezi 15. – 16. rokem svého věku. Výjimku tvoří respondent 2, který punk poslouchá od dětství, protože jeho rodiče jsou sami příznivci punkové subkultury.

Pro věrohodnost výpovědi jsem většinu odpovědí respondentů zanechala ve slangové řeči. V několika případech se odpovědi respondentů shodovaly, proto jsem citovala pouze ty, které se svou odpovědí od ostatních lišili.

4.3.1 Lákavost punkové subkultury

V kolika letech jsi začal poslouchat punk? (otázka č. 1)

Respondent 2 odpověděl, že punk poslouchá od dětství: „...no tak asi od čtyř let, když mi to doma pouštěli naši...“ Zbytek respondentů začal poslouchat punk mezi 15. – 16. rokem svého věku. Respondent 3: „Bylo mi 15. To jsem byl na koncertě tady v Rakovníku a tam byla nějaká punková předkapela a zalíbilo se mi to.“ Respondent 4: „Myslím, že všechno to začalo v 15 letech na základní škole.“

Jak ses dostal k punku? (otázka č. 2)

Polovina respondentů se k této subkultuře dostala prostřednictvím svých kamarádů ze školy, kteří punk již poslouchali. Respondent 4: „S klukama ze třídy jsme se scházeli i po škole a pouštěli mi to. Zaujalo mě, že to bylo něco jiného. Nic takového jsem před tím ještě neslyšel.“ Respondent 2 odpověděl, že punk poslouchá od dětství: „Punk poslouchám, co si pamatuji, tak od čtyř let. Pouštěli mi to doma naši, takže jsem vlastně z punkové rodiny. Táta to totiž tady na okrese v 80. letech všechno začínal.“ Pouze respondentka 5 se k punku dostala díky pop punkovým kapelám, které viděla hrát v televizních hitparádách: „Tak nejprve jsem poslouchala takový ty pop punkový kapely a potom jsem si našla i ten pravý punk ... prostě Anglie 1977.“

Co tě na punku zaujalo? (otázka č. 3)

Respondenti se shodují na tom, že je nejvíce zaujala hudba. Následně se o punk začali zajímat více a ztotožnili se i s řadou názorů, které tato subkultura vyznává. Respondent 4: „Tak táhla mě ta muzika, bylo to něco jiného. Poslouchali to lidi z okolí, ale pravda je, že jsme se taky těžko dostávali k nahrávkám. To bylo ještě všechno přes kazety, protože CD byla v té době docela drahý. Vzpomínám si, když jsem si ve 14 letech koupil první kazetu *The Exploited*. Tu mám ještě teď doma vystavenou.“ Respondentku 5 zaujala nejen hudba, ale také vzhled punkerů: „Tak rozhodně to byla na prvním místě hudba. Ale pak taky jejich vzhled. Ti lidé mají na sobě popsaný hadry, barevný vlasy a je jim jedno, co si o nich myslí okolí. Dá se říct, že mě tím přímo

fascinovali a chtěla jsem být jako oni.“ Respondenta 3 zaujalo chování: „Byl jsem na koncertě a ti lidi si tam dělali, co chtěli.“

Jak ses poznal s ostatními punkery? (otázka č. 4)

Respondenti 1, 4, 5 a 6 shodně odpovídají, že jejich parta vzešla ze školy. S tím ostatně souhlasí i respondent 3, ovšem dodává, že velkou roli sehrály i koncerty: *„S nejvíce punkerama jsem se seznámil na koncertech. Prostě v pohodě lidí. Tam jsem se seznámil s tolika lidmi jako nikde.“* Respondent 2 se s ostatními seznámil prostřednictvím svých rodičů.

4.3.2 Filosofie punku

Jak vnímáš podstatu punku? (otázka č. 6)

Na otázku o tom, jaká je podstata punku, se respondenti shodli na tom, že je důležité být sám sebou a stát si za svým názorem. Respondent 2: *„Pravou podstatu vnímám tak, že by měl být člověk hlavně sám sebou. Každý člověk je svým způsobem tvůrčí. Každý v sobě má nějakou písničku, básničku nebo příběh, víš co. Tak proč to prostě neztvárnit, udělat to po svém, jak se to líbí mně. V tom je podstata punku. Nejenom život, ale veškerý věci si dělat po svém. I když si třeba namelu hubu, tak vím, že to příště musím udělat líp. I když člověk není dobrý hudebník, tak si to prostě udělat tak, jak se to líbí mně.“*

Jaké názory zastáváš? (otázka č. 8)

Všichni respondenti na tuto otázku odpověděli jednotně. Jsou proti rasismu, fašismu, nacismu a dalším totalitním ideologiím. Tuto otázku jsem doplnila i o informaci, že se klasický punk staví proti náboženství, byrokracii nebo i politice. Na to respondentka 1 odpověděla: *„Tak určitě jsem proti rasismu, že jo. Ale že bych byla proti náboženství nebo třeba proti politice. Jako nemám ráda jejich názory, ale že bych to odsuzovala. Nedokážu si představit, že by tady byla anarchie. To by tady vůbec nefungovalo.“* Tato odpověď mě zaujala, proto jsem se rozhodla, že tuto otázku

následně rozšířím o doplňkovou otázku, která se týká názorů na ideologii anarchismu. Všichni se shodují na tom, že anarchismus nemá budoucnost. Respondent 3 se domnívá, že v anarchismus věří pouze ti, kteří s punkem začínají: *„Je to asi tím, že je člověk mladej a chce si dělat, co chce.“* Respondent 2 shrnul anarchismus jednou větou: *„Podle mě to je utopie.“*

Existuje něco, co se ti na punku nelíbí? (otázka č. 9)

Na tuto otázku jsem nedostala jednoznačnou odpověď. Respondenti 1, 2, 3 a 6 by na něm nic neměnili. Respondentce 5 vadí přílišná radikálnost některých členů subkultury: *„Problém je pak s radikálama, kteří berou všechno strašně vážně. Třeba politickej punk. Absolutně nechápu. Texty o ničem...“* Respondent 4 má obdobný názor: *„Tak nesouhlasím s tou hierarchií, jak se ti lidé shlukují už v jakousi sektu, hlavně na menších městech. Všichni se znají, takže v té subkultuře vznikají drby. Tohle mi na tom nikdy moc nesesedlo. Ale to je uzpůsobený tým, že to je malý okruh lidí. Levicové smýšlení je samozřejmě v pořádku, ale nesmí se to moc přehánět. To je asi největší úskalí, co jsem s těmi lidmi zažil. Že jsou až moc radikální a každého by hned mlátili. To mě na tom spíš vždy odpuzovalo.“*

Co si myslíš o dnešním punku? (otázka č. 7)

Všichni respondenti odpověděli, že je dnešní punk stavěn pouze na image a póze. Respondent 2: *„Všichni chtějí někam patřit. Svým způsobem je to špatný, protože můžou mít problémy doma, ve škole... Vyčnívají z kolektivu a chtějí někam zapadnout. Ale tohle by tím důvodem, proč se dát na punk, nemělo být. Ten člověk musí být o něčem přesvědčený a za tím si stát. Punk není o tom se někam zaškatulkovat.“* Respondent 3 bere punk jako otázku životního stylu: *„Svým způsobem tím člověk opravdu musí žít. Člověk si přece nemůže našít na bundu tucet nášivek a říkat, že je punker.“*

Jak se stavíš k organizaci Svoboda zvířat? (otázka č. 10)

V Rakovníku jsou často pořádány benefiční koncerty pro Svobodu zvířat. Na těchto koncertech hrají především punkové kapely. Z toho důvodu mě zajímal názor na tuto organizaci.

Pouze respondentka 1 potvrdila plnou podporu této organizaci: „*Tam většinou chodím, takže podporuju.*“ Respondent 2 nevěří, že celý výtěžek z koncertu předaný majitelům bude použitý na podporu zvířat a tyto akce nazývá doplňkem punkové módy: „*Jako dělat to s tím účelem, že výtěžek půjde na zvířata, je dobrý. Ale nevěřím tomu, že když se to předá majitelům, že oni si z toho nic nevezmou. Dají to těm lidem, co vlastní útulek, ale není důkaz o tom, že to použijí pro zvířata. Myslím si, že různé benefice pro zvířata jsou takový doplněk dnešní punkové módy.*“ Respondent 3 shrnul svůj názor na organizaci takto: „*No někdo má přesvědčení, někomu to dělá dobře a někdo se za to jenom schovává.*“ Respondent 4 souhlasí s tím, že je skvělé, když někdo uspořádá benefiční koncert na podporu zvířat. Ovšem na druhé straně se nemůže zbavit dojmu, že je většina návštěvníků či dokonce i pořadatelů těchto koncertů dost pokryteckých: „*Když se někdo angažuje, uspořádá benefici nebo podpoří nějaký kočky, tak to je určitě super. Samozřejmě s tím souvisí vegetariánství. Totiž spoustu lidí, co jsem poznal je v tomhle pokryteckých. Někdo o sobě tvrdí, jaký je vegetarián, pak ti přijde na koncert s botami pošitými z několika kůží a koženým křivákem. Přijde a řekne - já jsem vegetarián, ale je kompletně od hlavy až k patě oblečený v kůži. Tak to je docela alibismus a pokrytectví.*“

4.3.3 Punková móda

Jaké typické punkové oblečení nosíš? (otázka č. 11)

Respondenti se shodují v tom, že nosí těžké boty a trička s potisky kapel. Nesmí chybět nášivky a placky jako nezbytné doplňky. Respondent 3 odpověděl, že punk je hodně spjatý s celkovou vizáží: „*Sice je mnohem důležitější, co máš v hlavě, ale to oblečení k tomu taky patří.*“ Tento názor nezastává respondent 2, který klade důraz především na to, co má člověk v hlavě: „*O tom oblečení to není. Je to jenom doplněk.*“

Ti, kteří sázejí jenom na oblečení, tak to nejsou punkeři. Mně nezáleží na tom, jak v tom budu vypadat. Hlavně, že se budu cítit dobře, že se to bude líbit mně. A to mě mrzí, že si dnešní punkeři myslí, že když někam přijdou, tak musí oslnit tím, co mají na sobě. Spíš by měli oslnit tím, co mají v hlavě.“ Respondent 6 odpověděl, že je pro něj důležitá i úprava vlasů, které si na koncerty tupíruje do číra. To následně přebarví barevným sprejem: *„Bez číra to nejde. Je to vlastně i takovej malej předkoncertní rituál.“* Respondent 4 si vlasy dříve tupíroval do bodlin, které měl po celé hlavě. Od toho však upustil kvůli časové náročnosti.

Přikláníš se k DIY? (otázka č. 12)

DIY (udělej si sám) je pro respondentku 5 stěžejním bodem: *„Většina triček, mikin atd. stojí dost peněz. Jasný, že chci podpořit kapely, ale když už, tak si mnohem raději koupím jejich tričko na koncertě, než v nějakém obchodě, kde mají vedle sebe trička The Clash a Britney Spears. Baví mě nakupovat v second handech a pak to oblečení předělávat. Člověk má jistotu, že bude originální.“* Respondent 4 se domnívá, že čas DIY s příchodem nových možností, jak sehnat oblečení a doplňky, pominul: *„Víš co, udělat si to sám, ono to zní docela komicky, ale když mi bylo 14, tak v ČR existoval jediný krám. Jednou měsíčně si člověk objednal nějakou nášivku, která přijde za tři týdny, takže proto lidi hodně drželi tu scénu v duchu 80. let. Pak přišli punkáči modelky a je škoda, že se ten byznys do punku tak vetřel a trend DIY pominul. Proč punkeři proti něčemu bojují, když podporují korporace stejně jako kterýkoliv jiný občan.“* Respondentka 1 se k DIY nijak zvlášť nepřiklání: *„Možná jsem si tak jednou roztrhala džínny“.* Respondenti 2, 3 a 6 vidí mezi punkem a DIY důležitou spojitost.

4.3.4 Punková hudba

Jaké jsou tvé oblíbené zahraniční kapely? (otázka č. 13)

Všichni respondenti souhlasí s tím, že kapelou, kterou mají z punku nejraději, je Sex Pistols. Respondenti 2, 3, 4, 5 se shodují i na kapele Ramones. Kapelu The Clash řadí mezi své nejoblíbenější skupiny respondenti 5 a 6. Jedině respondent 4

upřednostňuje americký punk před klasickým anglickým: „*Já mám rád tu americkou scénu. Pak přišlo období street punku a Oi!, který jsem taky poslouchal, až se mi to teda zprotivilo, protože všechny písničky byly o ženských, chlastu a násilí.*“

Jaké jsou tvé oblíbené české kapely? (otázka č. 14)

Z české scény respondenti upřednostňují kapely, které vznikly ve druhé polovině 80. let. Za nejoblíbenější všichni považují kapely E!E, HNF (Hrdinové nové fronty) a SPS (Snížená pracovní schopnost). Respondent 2 dodal, že HNF mají jedny z nejsilnějších textů, které kdy slyšel: „*HNF, ti mají podle mě nejsmysluplnější texty ohledně punku. Ti se nebáli říct, co chtějí, ani za totality. Ty texty mají něco do sebe.*“

Znáš nějaké rakovnické punkové kapely? (otázka č. 15)

Respondenti 1, 3, 4, 5, 6 uvádějí na prvním místě kapelu Red Insect. Pouze respondent 2 zmínil kapelu Dlouhý nohy, která dnes již není aktivní. Z aktivně hrajících punkových kapel zmínili respondenti 1 a 2 kapelu Krize. Respondentka 1 dále připomněla kapely Klatoris gang a Vozová hradba, které už také zanikly. Další kapela, kterou ve své odpovědi zmínil respondent 6, se nazývá Golúb-Javani. Zároveň poukázal na to, že se jedná spíše o alternativnější hudbu než čistý punk.

Kde se v Rakovníku konají koncerty? (otázka č. 16)

Všichni respondenti se shodli v tom, že se koncerty konají pouze v rakovnickém klubu Letiště. Respondent 6: „*Vlastně jedinej klub, kterej tady funguje, je Letiště. Nikde jinde se jinak nic nepořádá.*“

Měl jsi někdy tendenci založit kapelu? (otázka č. 17)

Všichni kromě respondenta 6 kapelu založili, nebo to alespoň měli v plánu. Respondentka 1 odpověděla, že měla se spoluhráči napsané texty i hudbu, ale nakonec z toho sešlo: „*No prostě kámoška měla i vybavení, ale nějak začala škola a učení, takže to padlo ... texty jsme odposlouchávaly, o čem zpívají ostatní kapely – o svobodě, rasismu, kritice ostatních...*“ Z odpovědí respondentů 2 a 3 vyšlo najevo, že spolu

dokonce v jedné punkové kapele hrají. Respondent 3: „Nedávno jsme se s klukama rozhodli, že založíme. Jmenujeme se Rumenjugend a za pár týdnů máme koncert.“ Respondent 2: „Většina textů je srandovních o tom, aby se lidi odpoutali, ale je tam i pár textů, aby si z nich ostatní něco vzali. A třeba bych chtěl říct, za čím si stojíme.“ Respondent 5 má za sebou již několik hudebních projektů: „Vlastně první kapela vznikla v mých 17 letech, to s námi hráli i dva skinheadi. Punk je totiž propojený i se skinheadskou subkulturou. Pak jsem odešel z kapely. A pak přišla druhá kapela a vlastně tam už to byl spíš hardcore. Asi dva roky, co jsem tam byl, to fungovalo. Potom se ale na mě vyvíjel tlak, co se týče ideologie – měl bych dělat to, co ostatní a myslet si, že je to správný. Tak jsem si řekl, že to asi nebude nejlepší cesta. No a teď jsem založil třetí kapelu a tu bych přirovnal ke staršímu americkému hardcore punku.“

4.3.5 Postoje rodiny a okolí k punku

Jak se k tvému stylu staví rodina? (otázka č. 18)

Respondent 2 pochází z punkové rodiny. Proto se s nelibostí rodičů ohledně svého stylu nikdy nesetkal. Naopak respondent 4 měl s rodiči problém: „Máma z toho moc nadšená nebyla, že jsem se do toho začal angažovat. Rodiče tohle nesli těžko, protože jsou oba doktoři. Nejen oni to brali negativně, ale také další příbuzní – babička, děda, teta... Zlomilo se to, když jsem začal studovat gymnázium. Potom ustoupili, protože je spíše zajímalo to vzdělání. Ale ty začátky byly těžký.“ Ani respondent 6 nemá s rodiči dobré zkušenosti: „Vzpomínám si, když mi přišel první balík s nášivkami, plackami a tričkem. Otvíral jsem to před mámou a ta se skoro rozbrečela, když to viděla. Dost jí to vadilo. Teď už si ale oba zvykli.“ Respondenti 1 a 5 s rodiči neměli problém. Oba je tolerovali a nechali je nosit, co chtějí. Respondent 5: „Rodiče si do mě občas rejpli s tím, co mám na sobě, ale jinak jim to bylo jedno. Říkali, že to je moje ostuda.“ Pouze rodiče respondenta 3 se v názoru neshodují. Matka s jeho stylem nesouhlasí, zatímco otcí se to líbí a občas s ním zajde i na koncert: „No tak, tátovi se to i líbí ... ale třeba máma to vysloveně nesnáší. Vidí člověka, co má číro a začne s tím, že je to feťák a já nevím co.“

Jak se k tobě staví okolí? (otázka č. 19)

Respondenti 3, 5 a 6 se s negativním chováním ve svém okolí nesetkali. Respondentka 1 odpověděla, že jediný problém se objevil na střední škole: „*No třeba ve druháku, když jsem dělala reparát, tak prostě učitelka viděla, že nosím jako nášivky, řetěz, tak už mě brala jako že na to asi kašlu, a že se ani neučím, tak mi prostě řekla, že nechodím do školy, a že určitě někde hulím a takový, prostě demence.*“ Stejný problém měl i respondent 2, který se nemohl kvůli svému vzhledu zúčastnit školního výletu na základní škole: „*Učitelka mě v 7. třídě kvůli tomu, že jsem měl číro, nevezala na výlet ... ale pro starší generaci to je vždycky něco jinýho. Ta to nepochopí.*“ Respondent 4 možným konfliktům s okolím spíše předcházal: „*Já jsem se taky nějakým místům a lidem vyhýbal, jako třeba diskotékám a tak. Ale že by mě někdo přímo perzekuoval to ani ne.*“

4.3.6 Volný čas punkerů

Co děláš ve volném čase? (otázka č. 20)

Všichni, kromě respondenta 2, který již pracuje, a respondenta 3, který si zaměstnání hledá, stále navštěvují školu. Respondenti 1, 3 a 6 odpověděli, že se co nejvíce snaží navštěvovat koncerty v okolí. Respondentka 1 dodala, že většinou jezdí za přáteli do vedlejšího města, taktéž punkery. Tam s nimi nejraději tráví čas v parku. Respondenti 2, 3, 4 a 5 hrají v kapelách, proto jim také hodně času zabere hra na hudební nástroj. Respondenti 1 a 4 se ve svém volném čase věnují i sportu, konkrétně boxu a florbalu.

Kde se scházíš s ostatními punkery? (otázka č. 5)

Respondenti 1, 2, 3, 4 a 6 označují za nejčastější místa, na kterých se scházejí parky, hospody a koncerty. Pouze respondentka 5 odpověděla, že se kromě koncertů s ostatními punkery neschází: „*Partu přímo nemám. Na koncerty spíš chodím samostatně, s nikým se předem nedomlouvám. Koho tam potkám, toho tam potkám.*“

Jako znám ty lidi, ráda s nimi pokecám na koncertě, ale nic víc. Kamarádím se s úplně jinými lidmi.“

Myslíš si, že punkeři více pijí alkohol a užívají návykové látky než ostatní lidé? (otázka č. 20)

Respondentka 1 si myslí, že mají punkeři podstatně bližší vztah k alkoholu a drogám než ostatní: *„Tak určitě víc pijou. Nejsou to prostě slušníáci. Ale tak taky znám pár punkáčů, kteří poslouchají hudbu, ale že se prostě nenapijí ... většina taky kouří a hulí.“* Naopak zbytek respondentů na tuto otázku odpověděl záporně. Respondent 2: *„To si nemyslím. Všichni mají punkáče zafixovaný jako fetišáky a alkoholiky, ale tak to není.“* Respondent 3 tento názor svou odpovědí potvrdil: *„Ne. Jdi na diskotéku a podívej se, co tam je alkoholiků a všeho. Tam jedou v takových drogách.“* I respondent 4 potvrzuje, že jsou punkeři považováni za nižší sortu společnosti: *„Myslím si, že lidi mají v podvědomí to, že punkeři jsou lidi na okraji, kteří se válejí na nádraží a před obchodními domy. Proto si myslím, že o těch punkáčích se tvrdí, že hodně pijou. Ovšem na druhou stranu, ty dnešní socky se nejvíce podobají punkerům v 80. letech. Je nutný si uvědomit, že punk byl pro ty nejchudší, pro ty, co neměli nic. Dneska ti lidé mají práci, chodí do škol... Už ta subkultura není autentická. A to je právě o tom, že tyhle socky se tomu, co bylo dříve, přibližují nejvíce. Myslím, že punk není už ani vnímán jako hrozba. Lidi o nich už nemluví jakoo zvířatech. Dnes to jsou punkový modelky, co vyráží do ulic.“*

5 DISKUZE

Cílem výzkumu bakalářské práce je zmapování situace punkové subkultury na Rakovnicku a zmapování aktivit a životní filosofie členů punkové subkultury.

Výzkum byl prováděn kvalitativní metodou formou polostrukturovaného rozhovoru. Tento rozhovor se zabýval šesti okruhy – lákavostí subkultury, filosofií subkultury, punkovou módou, hudbou, volným časem a postoji rodiny a okolí. Doplňkovým tématem byl vztah příslušníků punkové subkultury k alkoholu a návykovým látkám.

Vzhledem ke specifické skupině osob jsem se při realizaci výzkumu setkala s několika problémy. I přes počáteční příslibení poskytnutí rozhovorů ze strany příslušníků punkové subkultury došlo k několika odmítnutím, což mi značně ztížilo výzkumnou část. Druhým problémem se stala realizace rozhovoru na punkovém koncertě. Respondent nepřišel ve smluvený čas, aby došlo k rozhovoru ještě před zahájením koncertu. Dorazil v průběhu večera a k tomu pod vlivem alkoholu. Proto jsem se rozhodla od realizace rozhovoru upustit, aby nedošlo ke zkreslení informací. Druhý den jsem se s ním proto domluvila prostřednictvím emailové komunikace na náhradním termínu, s čímž respondent souhlasil.

Pět respondentů, výjimku tvoří respondent 2, který pochází z punkové rodiny, se k punkové subkultuře dostalo mezi 15 - 16 lety svého věku. Tento věk je počáteční hranicí sociální skupiny zvané mládež, což potvrzuje Smolík (30), proto lze souhlasit s tím, že subkultury lákají své příslušníky právě ve věku, ve kterém se tito snaží experimentovat a dychtí po tom odlišovat se od ostatních.

Podle Grubera (29) poskytuje subkultura útočiště jedincům, kteří mají problém se socializací. Tuto myšlenku odmítá respondent 2, protože punk by neměl být pouze o tom se někam zařadit, ale o tom stát si za svým názorem.

To, co respondenty na punku nejvíce zaujalo, byla hudba. I přesto, že je relativně jednoduchá a skládá se povětšinou ze tří akordů, dokázala vzbudit zájem. Velkou měrou se na tom podílely i texty písniček, jejichž ústředním motivem jsou sociální problémy. Dále respondenti uváděli i určitou ideologii punku. Zde měli na mysli boj proti rasismu,

fašismu, nacismu atd. Výsledky souhlasí s Charvátem (15), který zdůrazňuje, že punk od svého počátku přitahuje především rebelující mládež. Tato rebelie může dle Charváta (15) vyústit i politickým protestem, ovšem s tím nesouhlasí respondent 2, který si myslí, že punk zaměřený na politiku se nedá nazývat punkem.

Všichni respondenti uvedli, že je nijak neoslovují radikální hnutí, tedy ani anarchismus. Výsledky jsou v rozporu s Charvátem (15), který ve své publikaci píše o tom, že se prvotní rebelie vůči dospělým postupně přeměňuje v politický protest, později vyústěný i v anarchismus. Zajímavé jsou odpovědi dvou respondentů, kteří na otázku ohledně toho, co se jim na punku nelíbí, odpověděli, že se jim protiví přílišná radikálnost některých členů subkultury, která jim pohled na subkulturu znechucuje. Výsledky se naopak shodují se Smolíkem (30), který upozorňuje na to, že nelze považovat rovnici punker = anarchista za platnou. Domnívám se, že fenomén anarchismu je v punku spíše brán jako touha po svobodě. Vzhledem k tomu, že žijeme v demokratické zemi, se dnešní punkeři necítí až tak svázáni systémem jako v minulosti, proto nemají potřebu bojovat za svobodu a volnost.

Na základě výsledků jsem stanovila tuto hypotézu:

H1: Příznivce punkové subkultury nelze zároveň považovat za příznivce radikálních hnutí, která se subkulturou souvisí.

Výsledky souhlasí s Kubátovou (21), která popisuje vzhled punkera. Popsané oblečení i doplňky, tedy křiváky, trička s logy kapel, řetězy, těžké boty, nášivky i placky, souhlasí s odpověďmi všech respondentů. Tři respondenti zároveň využívají princip DIY (Do it yourself – Udělej si sám), o kterém se zmiňuje Sokačová (31) i Smolík (30). Na jedné straně se dá na punkovou módu pohlížet jako na módu, která nepostrádá originalitu. Na straně druhé jde ale paradoxně o jakousi předepsanou uniformu, proti které právě punk bojuje.

Dále se výsledky shodují se Svítivým (34), Smolíkem (30) a dalšími autory, kteří označují za nejvýznamnější punkovou kapelu Sex Pistols. Všichni respondenti ji uvedli na prvním místě a píseň „Anarchy in the UK“ (Anarchie ve Spojeném království)

považují za naprostou klasiku, kterou by měl každý punker znát. Výzkum dále prokázal, že i ostatní významné kapely protopunkového i klasického punkového období (Ramones, Iggy Pop & The Stooges, The Clash) patří mezi nejoblíbenější. Naopak zajímavé je, že významné kapely z počátku československého punku, o kterých píše Smolík (30) i Vaněk (36), jako např. Energie G, Zikkurat, Hlavy 2000 či Extempore, nezmínil ani jeden respondent. Oblíbenými kapelami se staly až ty, které vznikly ve druhé vlně československého punku. Zde se jedná o S.P.S., HNF a E!E, o kterých se zmiňuje i Svítivý (34). Možné je, že se tyto kapely udržely v popředí československého i českého punku proto, že jsou oproti předchozím kapelám z první vlny, stále aktivní na hudebním poli. Z rakovnických punkových kapel byla nejčastěji zmíněna kapela Red Insect, která je jako jedna z mála punkových kapel na rakovnickém hudebním poli aktivní.

V tomto případě jsem stanovila následující hypotézu:

H2: Kapely druhé vlny československého punku jsou pro punkery mnohem známější než kapely z počátku československého punku.

Souhlasím se Smolíkem (30), který uvádí, že se punkeři setkávají především na koncertech. Všichni respondenti uvedli místem setkání hlavně kluby, ve kterých se konají punkové koncerty. Respondentka 1 zároveň poznamenala, že se setkává s ostatními členy subkultury nejen na Rakovnicku, ale také v sousedních městech mimo tento region. Mezi další místa setkání patří hospody a parky. S tímto ovšem nekoresponduje odpověď respondentky 5, která se mimo koncerty s ostatními lidmi z této subkultury nestýká. Koncerty se konají pouze v rakovnickém klubu Letiště a je při nich praktikováno jak pogo, tak i stagediving a crowdsurfing, o kterých se zmiňuje Smolík (30).

Souhlasím také s tím, že je punk obrovskou šancí pro mladé lidi, jak se prostřednictvím hudby vyjádřit. O tom ostatně píše i Poledňák a Cafourek (25). To se shoduje i s tím, jak se většina respondentů vyjádřila k tendenci založit kapelu. Pět respondentů o založení uvažovalo a z toho čtyři respondenti dokonce ve svých

vlastních kapelách hrají. Pouze jeden respondent o založení kapely nepřemýšlel, proto se tento názor nedá použít celoplošně.

Punk je také bojem proti starší generaci, která tuto subkulturu mnohdy nechápe. V tomto případě souhlasím s Charvátlem (15). Výzkum prokázal, že s nepochopením ze strany starší generace se setkala pět ze šesti respondentů. Ve třech případech se jednalo o negativistický postoj rodiny a dva případy se setkaly s nepochopením na základní a střední škole.

Podle Smolíka (30) je subkultura punk také spojena s užíváním alkoholu a nealkoholových drog. S tímto názorem souhlasím pouze v případě, že se jedná o pouhé konstatování, a že se neporovnává s ostatními subkulturami popřípadě populací, která se k žádné subkultuře nehlasí. Výzkum dokazuje, že punkeři mají k alkoholu a nealkoholovým drogám obdobný vztah jako většinová populace. Respondenti potvrdili, že na akcích pijí alkohol, ovšem žádný z nich není pravidelným konzumentem nealkoholových drog. V tomto případě souhlasím s názory mých respondentů, kteří se domnívají, že zafixovaný názor o nadužívání alkoholu a drog pramení z neznalosti většinové společnosti o této subkultuře.

Výsledkem mého výzkumu je nejen poukázání na to, jak většinová společnost vnímá punkovou subkulturu, ale také vztah punkerů k subkultuře samotné. Tyto výsledky nelze porovnávat s jinými, protože dosud nebyl uskutečněn výzkum na podobné téma.

6 ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem si stanovila cíl zmapovat situaci punkové subkultury na Rakovnicku a zmapovat aktivity a životní filosofii příslušníků této subkultury.

Domnívám se, že cíl práce jsem splnila.

Na základě výsledků kvalitativního výzkumu jsem stanovila následující hypotézy:

H1: Příznivce punkové subkultury nelze zároveň považovat za příznivce radikálních hnutí, která se subkulturou souvisí.

H2: Kapely druhé vlny československého punku jsou pro punkery mnohem známější než kapely z počátku československého punku.

Výzkum byl prováděn kvalitativně, proto nelze tyto hypotézy potvrdit. Byly vytvořeny až na základě získaných dat. Zároveň tyto výsledky nelze generalizovat na celou subkulturu. Vzhledem k vymezené lokalitě jsou specifické pouze pro tuto vymezenou skupinu.

V teoretické části mé bakalářské práce jsem se zaměřila na vymezení znaků punku. Zároveň jsem se věnovala vývoji punku nejen ve světě, ale také v Československu, protože si myslím, že vzhledem k historii naší země je zajímavé poukázat na to, jakým způsobem se sem tato subkultura dostala.

Výzkumná část se věnuje mladým lidem, kteří se k punkové subkultuře hlásí. Rozebírá jejich pohled na ni. Zároveň mapuje vztah těchto lidí k punkové filosofii, hudbě i radikálním hnutím, které jsou obecně s touto subkulturou spjaty.

Domnívám se, že téma subkultur je dosud nevyčerpané. Vzhledem k jejich rozmanitosti na ně nelze utvořit jednoznačný pohled. Mnoho lidí také nemá snahu se o subkulturách něco dozvědět. Příkladem je tomu právě subkultura punk, která v lidech evokuje především agresi a násilí. Ovšem pravda je taková, že punk se sice snaží svým

vzhledem vzbudit tento dojem, ale v jádru je subkulturou, která s násilím nesouhlasí. Subkulturou, která se snaží dosáhnout takové změny v systému, aby nedocházelo k sociálním problémům a sociální nerovnosti.

Myslím si, že jsem svou prací shrnula smysl punkové subkultury a tím vlastně vytvořila text, který by mohl posloužit veřejnosti k pochopení punku. Zároveň by mohla být vhodným zdrojem informací pro pedagogy. V tomto případě nemám na mysli pouze to, že by posloužila jako pomocník při výuce, ale také by mohla vyučujícímu poskytnout náhled na případného žáka či studenta, který se k této subkultuře hlásí.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. BARKER, Chris. *Slovník kulturních studií*. Vyd. 1. Překlad Irena Reifová, Kateřina Gillárová, Michal Pospíšil. Praha: Portál, 2006, 206 s. ISBN 80-736-7099-2.
2. BAUMAN, Zygmunt a Tim MAY. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. Přerac. vyd. Překlad Jana Ogrocká. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004, 239 s. Studijní texty, Sv. 30. ISBN 80-864-2928-8.
3. BENNETT, Andy. *Subculture of Neo-Tribes? Rethinking the Relationship between Youth, Style and Musical Taste* [online]. Sociology, 1999. [cit. 2012-07-10] Dostupné z:
http://etnologija.etnoinfolab.org/dokumenty/82/2/2009/Bennett_Subcultures_or_Neo_tribes_1522.pdf
4. Co je pogo?. In: *Slovník punku* [online]. [2009] [cit. 2012-02-09]. Dostupné z:
<http://slovníkpunku.wordpress.com/2009/05/09/co-je-pogo/>
5. Definition for punk. *Oxford Dictionary* [online]. Oxford (Velká Británie), © 2012 [cit. 2012-02-09]. Dostupné z: <http://oxforddictionaries.com/definition/punk>
6. DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. 3.vyd. Praha: Karolinum, 2000, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.
7. ERDINGER, Michael. Subkultury a hnutí mládeže I. *Protein* [online]. 15. 01. 2006, roč. 8, č. 1, [cit. 2012-02-04]. Dostupné z:
http://www.protein.ymca.cz/storage/1240830289_sb_p_06_01.pdf

8. GILBERT, Pat. *Clash: smrt nebo sláva*. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2007, 467 s., [16] s. obr. příl. Evokace. ISBN 978-80-7207-662-8.
9. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.
10. HEBDIGE, Dick. *Subculture the Meaning of Style*. London: Routledge, 1979. ISBN 02-031-3994-1.
11. HRABALIK, Petr. Punk (cca 1976 – 1981). *Česká televize* [online]. © 1996-2012 [cit. 2012-02-10]. Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/punk-hardcore/clanky/79-punk-cca-1976-1981/>
12. HRABALIK, Petr. Punk a new wave (nová vlna). *Česká televize* [online]. © 1996-2012 [cit. 2012-02-10]. Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/punk-hardcore/clanky/77-punk-a-new-wave-nova-vlna/>
13. HRABALIK, Petr. Příčiny rozmachu punku (druhá polovina 80. let). *Česká televize* [online]. © 1996-2012 [cit. 2012-02-23]. Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/punk-hardcore/clanky/194-priciny-rozmachu-punku-druha-polovina-80-let/>
14. HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost : historie a původ slov*. 2. rozš. vyd. Praha: Maxdorf, 2006, 460 s. ISBN 80-734-5098-4.
15. CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 183 s. ISBN 978-807-3670-986.

16. JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 285 s. ISBN 80-717-8535-0.
17. JANDOUREK, Jan. *Úvod do sociologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 231 s. ISBN 80-717-8749-3.
18. KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. 5. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004, 204 s. ISBN 80-864-2939-3.
19. KOZLOVÁ, Lucie. Eamos: Výzkum v sociální oblasti. In: *EAMOS: Výukový systém* [online]. © 2002-2012 [cit. 2012-07-13]. Dostupné z: http://www.eamos.cz/amos/ksb/externi/ksb_305/
20. Krize - info o kapele. *Bandzone.cz: žijeme hudbou* [online]. [2009] [cit. 2012-03-08]. Dostupné z: <http://bandzone.cz/krize?at=info>
21. KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2010, 272 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2456-0.
22. MAFFESOLI, Michel. *The Time of the Tribes*. London: Sage Publications, 1996.
23. MUGGLETON, David. *Inside Subculture. The Postmodern Meaning of Style*. Oxford: Berg, 2000.
24. MUNKOVÁ, Gabriela. *Sociální deviace: (přehled sociologických teorií)*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004, 134 s. ISBN 80-246-0279-2.
25. POLEDŇÁK, Ivan a Ivan CAFOUREK. *Sondy do popu a rocku*. 1. vyd. Praha: H, 1992, 175 s. ISBN 80-854-6714-3.
26. Punk's not dead [film]. Režie Susan DYNNER. USA, 2007.

27. *Red Insect* -=/ *RED INSECT - Music against fascist, racist, comunist ...systems!* /=-: [online]. [2006] [cit. 2012-03-08]. Dostupné z: <http://red-insect.wz.cz/>
28. Sid and Nancy [film]. Režie Alex COX. Velká Británie / USA, 1986.
29. SMOLÍK, Josef. Extremismus subkultur mládeže?. *Rexter: časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu* [online]. 1.5.2006, 1, [cit. 2012-02-04]. Dostupné z: <http://www.rexter.cz/extremismus-subkultur-mladeze/2006/05/01/>
30. SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077.
31. SOKAČOVÁ, Linda. Démon buržoazie: punk a móda. *A-kontra* [online]. 31.8.2005, č. 3, [cit. 2012-2-9]. Dostupné z: <http://a-kontra.cz/demon-burzoazie-punk-a-moda>
32. Stage.cz - BonaWentuRa - Blues | Rock | Punk. *Stage.cz - hudební portál pro každého* [online]. [2007] [cit. 2012-02-23]. Dostupné z: <http://stage.t-music.cz/bwr/>
33. STANĚK, Luděk. Nepřítel stojí za tebou!. *Reflex: společenský týdeník*. Praha: Ringier ČR, 2011, roč. 22, č. 23, s. 24-28. ISSN 0862-6634.
34. SVÍTIVÝ, Eduard. *Punk not dead*. Praha: AG kult, 1991. ISBN 80-900-0814-3.
35. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
36. VANĚK, Miroslav. Kytky v popelnici: Punk a nová vlna v Československu. In: VANĚK, Miroslav. *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*. Praha: Votobia, 2002, s. 175-235. ISBN 80-7285-016-4.

37. VYSEKALOVÁ, Jitka. *Image a firemní identita*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 190 s. ISBN 978-80-247-2790-5.
38. ZIKMUND, Michal. *Punk v ČSSR*. Plzeň, 2010. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická.

8 KLÍČOVÁ SLOVA

Punk

Punková hudba

Punková subkultura

Rakovnicko

9 PŘÍLOHY

Příloha 1: Text písně Anarchy in the UK od Sex Pistols v anglickém jazyce

Příloha 2: Text písně Anarchy in the UK od Sex Pistols v českém jazyce

Příloha 3: Text písně USA Bestia od Red Insect

Příloha 1 - Text písně Anarchy in the UK od Sex Pistols v anglickém jazyce

I am an antichrist
I am an anarchist,
don't know what I want
but I know how to get it.
I wanna destroy the passer by
'cos I wanna be anarchy,
Ho dogs body

Anarchy for the UK
It's coming sometime and maybe
I give a wrong time stop a traffic line.
Your future dream is a shopping scheme
cause I wanna be anarchy,
It's in the city

How many ways to get what you want
I use the best I use the rest
I use the enemy.
I use anarchy
'cause I wanna be anarchy,
Its the only way to be

Is this the MPLA
or is this the UDA
or is this the IRA
I thought it was the UK
or just another country
another council tenancy.

Příloha 2 - Text písně Anarchy in the UK od Sex Pistols v českém jazyce

Jsem antikrist
jsem anarchista
nevím, co chci,
ale vím, jak toho dosáhnout
chci ničit kolemjdoucí
protože chci bejt anarchií
žádněj přítulnej pes

Anarchie pro Spojený království
možná jednou přijde a možná
přijdou i zlý časy a zastaví se provoz
tvůj sen o budoucnosti je plán nákupu
a já chci bejt anarchií v tomhle státě

Kolik způsobů, jak dostat co člověk chce
já využívám to nejlepší a využívám i ten zbytek
vyžívám nepřítele
vyžívám anarchii,
protože chci bejt anarchií
to je jediná cesta.

Je to snad MPLA?

Je to snad UDA?

Je to snad IRA?

Myslel jsem, že je to Spojený království
nebo nějaká jiná země?

Jiná vládní soudržnost

Příloha 3 - Text písně USA Bestia od Red Insect

Je nádherná krásná země, otevřených možností
Všechno, co ti dají, jednou pevně bude stát
Pod záminkou svobody, rozdáme vám zbraně
Za pocitem pomoci, zas ovládneme další stát

Ref.

USA, USA - bestia, USA, USA - zabija

Oni mají všechno a nemají nic
Podívej se na to, kde jsou sociální problémy
Na kolenou v křeči, hladové dítě křičí
Rozmýšlí o tom, jestli živý, nebo mrtvý být